

Estlandssvensk historia upptecknas

Vårt gamla Svensk-Estland är för alltid borta. Inom överskådlig tid kommer estlandssvenskarna i Sverige att upphöra att vara en särgrupp bland rikssvenskar. Det är en naturlig utveckling; vi har själva så velat. Men vi vill inte försvinna spårlöst, och det skall inte heller ske; vårt språk, våra seder och vår kultur har redan länge varit föremål för ivrig vetenskaplig forskning, och framtiden kommer sannolikt att ha tillgång till mera kunskap om estlandssvenskarna än vad samtiden haft.

Bland det första flyktningarna hade att göra efter ankomsten till Sverige var att skriva en skildring av sin flykt från Estland. En sådan berättelse lämnades i regel av varje båtlag, och tillsammans ge dessa skildringar en detaljrik bild av det estlandssvenska samhällets upplösning.

Men hur hade det kommit därefter? Vad hade hänt i Svensk-Estland, sedan förändringen av den gamla bondekulturen började i slutet av förra århundradet?

Denna del av vår historia — den mest händelserika — har hittills fått vänta på upptecknare. För att fylla denna lucka har S. O. V. satt i gång insamlande av material, belysande tiden från omkring 1873 (tiden för de rikssvenska lärarnas ankomst till Estland) fram till dag som är — allt sett från historisk synpunkt.

Under den gångna sommaren har en del uppteckningar gjorts. Ett antal personer — mest äldre — har berättat om Österbloms och Thoréns tid, om de första religiösa väckelserna, om utvandringen till Saratov och Mandschuriet, till Brasilien och USA, om skolor och skolgång, om rysk militärtjänst, skatter, skifte, hemmansköp och jordbrukets förändring, segelskutor och fiske, om hur unga människor drog till Reval eller Finland för att söka arbete osv. Vi har också anteckningar om de första sångkörerna, de första

försöken till kulturellt arbete på eget initiativ; det vaknande intresset för andlig och materiell odling.

De flesta sagesmännen har funnits i Stockholm eller trakten runt Stockholm, bl. a. på Guldrölpshemmet och Kustbohemmet. Det har denna sommar gällt att främst uppsöka de gamla, som kunnat berätta om äldre tider. Meningen är att sedan samla tillgängligt material beträffande S. O. V:s historia, Kustbon, förryskning och estnisering, skolväsendets utveckling, ekonomiska förhållanden, religiöst liv, sång, idrott osv. — fram till tiden för överflyttningen till Sverige. De dramatiska episoderna, rysk och tysk ockupation samt flykten till Sverige finns delvis upptecknade, men de behöver fullständigas. Estlandssvenskarna i Sverige och de i Estland kvarblivna (så mycket man kan få veta om dem) bildar avslutningen på dessa undersökningar.

Skall det bli en bok av det? Kanske, kanske inte. En hel del av det redan insamlade materialet är sådant att det inte bör publiceras nu. Sagesmännens frikostiga berättande utan förbehåll har varit den största tillgången under sommarens arbete, och denna förbehållslöshet får inte missbrukas. Men delar av det insamlade materialet kan naturligtvis utges i tryck. Hur materialet än skall användas, är det vår plikt att nu insamla det. Vi måste bevara minnet av vår folkstams sista årtionden i dess gamla hembygd, slutet på estlandssvenskarnas historia.

V. Aman.

Svenska Odlingens Vänner anordnar samkväm den 6 november kl. 19.00 på Timmermansgården, Timmermansgatan 46, Stockholm.

K U S T B O N

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Edvin Lagman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
hard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21.

Kustbons postgiro: 1972 07.

Utkommer 1948 med sex nummer.

Prenumerationspris 1948 3 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, födelse- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Härnösand 1948. Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Nytt från Balticum

Trots sovjetregeringens och kommunistpartiets deklARATION 1940 att jordbruket inte skulle kollektiviseras i de baltiska staterna, tvingas de baltiska bönderna f. n. in i kolchoser. Denna "agrarreform" försiggår i etapper: Först tilldelas de jordlösa bönderna en areal på mellan 5 och 30 hektar; flera sådana småbruk slås sedan samman till kooperativa enheter, som i sin tur så småningom förvandlas till kolchoser (kollektivjordbruk) eller sovchoser (statsjordbruk). Sovchoserna, som är föga lönande i drift, gynnas inte särskilt av staten och omfattar därför endast omkring 10 procent av den odlingsbara marken inom det av bolsjevismen hemsökta området.

Enligt den officiella terminologin sker kollektiviseringen på frivillighetens väg. I praktiken går det till på det viset, att sovjetjänstemän trummar ihop bönderna och under förtäckt hot föreslår dem att grunda kolchoser. Av taktiska skäl och på grund av funktionärsbrist genomförs kollektiviseringen endast delvis.

Varje självägande bonde måste räkna med att hans jord en dag blir kollektiviserad. Utsikten att förlora den egna torvan och tvingas leva på en kolchos med helt främmande människor — inte sällan med trasiga, uthungrade, sjuka, smutsiga, nedlusade och lata bönder från Ryssland — driver många balter till förtvivlade steg. De vägrar ansluta sig till kolchosen, stämplas som folkfiender och går över till partisanerna, sedan de bränt sina hus och förstört sina redskap.

Böndernas motstånd växer i proportion till Sovjets tilltagande tryck. För några månader sedan inledde Sovjet en systematisk förintelseaktion mot de självägande bönderna. Även om

deras ägor var aldrig så små, stämplades de utan vidare som kulaker (det ryska ordet för "knytnäve", i detta fall liktydigt med "utsugare") och utsattes för förföljelser.

Varje motspänstig jordbrukare, även den som inte själv ägde sin jord, brännmärktes som nazistsympatisör samt fördrevs från sin gård, deporterades eller insattes i koncentrationsläger. Vid Kisch-See nära Riga finns ett koncentrationsläger, där tusentals lettiska bönder försmäktar. Deras egendom har stulits av de horder, som strömmat in från SSSR, eller utan ersättning överlämnats till kolchosen.

Men en stor del — om inte den allra största — av alla baltiska bönder befinner sig i dag inte längre i Balticum. De kvarvarande utgör ett öppet och alltmer förbittrat hot mot Sovjet. Man är övertygad om att nya massdeportationer av bönder från de baltiska staterna plötsligt kommer att ske, och var och en inrättar sitt liv därefter.

Även "kolchosniki" (kollektivbönderna) blir ständigt skymfede för lathet, kapitalistiskt sinne- lag, sabotage etc. Betecknande är de många kommunistdeklarationerna i press, i radio och vid möten. Vi citerar:

— Varje kolchosavdelning ansvarar inför förvaltningen för sina inventarier och sina kolchosniki. Kolchosniki får utan tillstånd varken lämna sin kolchos eller sin avdelning. Dagdriveri skadar allt produktivt arbete. (Dekret utfärdat av SSSR:s ministerråd 7 juli 1948).

Därmed är varje kollektivbonde intill livets slut fastkedjad vid en viss kolchos och en viss kolchosbrigad. Den ryska livegenskapen har återinförts.

— I kolchosen Tervete finns en liten particell, som fullständigt dirigerar kolchosens liv. I varje kolchos måste kommunisterna fördelas så, att de kan övervaka varje steg bönderna tar... (Radio Riga 10 juli 1948).

— Cesi-kretsen begär framför allt, att det ålagda arbetet obönhörligen skall utföras och att kulakerna överlämnas till domstolarna. Kolchosniki måste fördubbla bevakningen av spannmåls- lagren mot kulaksabotage. (Radio Riga 26 aug.)

I kolchosen Dzintars, Bauskakretsen, lever sex nationaliteter sida vid sida — letter, ryssar, vitryssar, zigenare... (de två inte nämnda är mongoler och kirgiser — förf. anm.). — I kolchosen Centiba finns det 90 personer, därav 16 egen- domslösa familjer från Novgorod- och Kalinin- områdena (SSSR). De infödda bönderna drar försorg om nykomlingarna. Det är en helig plikt för varje lettisk bonde att hjälpa det fosterländska krigets invalider och de ryska rödarmistlantbrukarna. — Kolchoserna kan ta de nödvändiga redskapen från kringliggande större gårdar. (Radio Riga 6 juni).

— Förr eller senare måste alla lettiska bönder inträda i kolchoserna. (Radio Riga 30 aug.).

(Stockholms-Tidningen).

Kollektivjordbruk på Ormsö

Ur Ny Dag, kommunisternas tidning, hämta vi följande artikel, som här återges utan ändringar:

Vormsö i september.

Den lilla fiskekuttern lägger ut från hamnen i Hapsal och efter en timmes gång skymtar vi den långa fiskebryggan på Vormsö. Vi går i land och följer landsvägen från bryggan, passerar köpingen Hullo och fortsätter den slingriga vägen längs kusten till Verby, förbi lummiga dungar, gårdar och backar där väderkvarnarna på krönen svänger sina vingar för den friska brisen från havet.

Vart man ser tornar sig väldiga stenkummel. Det verkar faktiskt som om hela ön vore omgärdad med en väldig stenbarriär. Till och med ute i de gula råg- och havrefälten reser sig gigantiska rullstensblock. Även bostadshus och logbyggnader har de strävsamma öborna murat av tuktade gråstensblock, som gör att byggnationen smälter samman med landskapet.

— Här har befolkningen sannerligen inte haft några sötebrödsdagar — det är vår följeslagare, en gammal jordbrukare från trakten, som gör den kommentaren. — Under sekler har här kämpats mot sten och fattigdom. Fäderna bröt sten, sönerna fortsatte och arbetsuppgifter saknades inte heller för barnbarnen. Men vår generation var det förunnat att bärga segern. På vårt kollektivbruks förvaltningsbyggnad skall vi faktiskt placera en minnestavla av sten — kollektivbruket "Det nya livet..."

Det nya kollektivbrukets låga bastanta förvaltningsbyggnad ligger inbäddad bland frukträd. Kollektivets ordförande, unglubbisten Regina Jurson, har nyss återvänt från slåttern och börjar orientera sig bland papperen på skrivbordet, gör några anteckningar i den långa minneslistan och slänger de bångstyriga hårflätorna över axeln. Hon är helt ung, men att döma av den respektfulla ton i vilken de gråskäggiga männen tilltalar henne förstår man att hon åtnjuter en grundmurad auktoritet.

SKÖRDEN BLIR FIN.

Telefonen ringer... Det meddelas från Hullo att tjugo ungtkommunister är på väg för att hjälpa kollektivbrukarna med slåttern. Nästa telefonsignal, det är bud från traktorstationen att slättermaskinen kan väntas vilket ögonblick som helst.

— Ja, nu har vi sannerligen fullt upp att bestyra, säger Regina. Skörden måste under tak! Har ni sett förresten hur grann säden står på åkrarna? Vi har de grannaste fälten på hela ön. Det är faktiskt så att invånarna i Saaxby och Suurmys kommer hit enkom för att se på den präktiga grödan...

Kollektivbrukets åkermarker börjar strax utanför kontorsbyggnaden. Vi styr stegen till fälten där rågen står manshög med fullmatade ax och böljar som ett hav. Regina sliter av ett ax och gnuggar det förtjust mellan händerna, blåser bort agnarna och utbrister:

— Det är sällan man ser så grann råg. Femtio korn i ett enda ax. Nu gäller det bara att sätta alla klutar till för att bärga den rikliga grödan.

Hon låter blicken glida över fälten.

— Nu står vi faktiskt stabilt med båda fötterna på jorden, tar hon på nytt till orda. Vi har 270 hektar jord och 54 av dem bär skörd i år: korn, råg, havre och vete. Dessutom har vi fem hektar potatis och massor med grönsaker. Utan skryt, men i våras låg vi sannerligen inte på latsidan.

SÅ BÖRjade "DET NYA LIVET".

Kollektivbruket "Det nya livet" organiserades tidigt i våras. Provinstidningen skildrade de framgångar som vunnits vid ett nybildat kollektivbruk på Ösel och Regina Jurson råkade läsa artikeln. Hon blev eld och lågor och gick runt och visade den för invånarna i Verby och snart tog önskningsgarna gestalt. I april kallade Regina till allmänt möte. Ännu en gång studerades tidningsartikeln, man bekantade sig med kollektivbrukets mönsterstadgar och beslöt att göra ett försök. Regina Jurson, en fattig bonde vid namn Paul Vää med fru och Ville Liipp blev de första medlemmarna i kollektivet. Bara ett par dagar senare ökade skaran med några demobiliserade soldater — Ants Tomson, Lars Beckman och Ants Venholm och ytterligare ett par familjer på ön.

Det nystartade kollektivet fick hjälp av myndigheterna, i främsta rummet med nya redskap, utsäde och gödningsämnen. För första gången i Vormsös historia blev åkrarna ordentligt gödslade. Kort därefter kom traktorn till byn. Det var en stor dag. Folk hade samlats från alla håll och kanter för att bevittna debuten. Det gick som ett huj att vända 10 hektar stenbunden åker. Det var annat det än att dag efter dag komma hem uttröttad och få hästen utkörd så att den var färdig att gå på knäna...

ELLJUS FÖR FÖRSTA GÅNGEN.

Alla förväntningar överträffades. Varför skulle man inte tänka en smula på att utvidga driften, det fanns ju obruten mark att ta av? Sagt och gjort — traktorn fick plöja upp ytterligare 17 hektar jord. Vid samma tid gjorde man ytterligare framsteg. Avtal träffades med de kommunala myndigheterna om att få överta en del av energiöverskottet från kraftstationen i distriktet.

— Så när höstmörkret lägrar sig skall vi i år för första gången tända elektriskt ljus i våra stugor, förklarar Regina glädjestrålade. Men redan nu har vi installationerna klara i klubben.

När skymningen faller bänkar vi oss i byns lilla samlingsal och bevittnar premiären på

FÖDELSEDAGAR

Gideon Danell 75 år

En av estlandssvenskarnas äldsta och trognaste vänner rektor Gideon Danell fyllde den 21 augusti 75 år. Han föddes 1873 i Norrköping, blev filosofie doktor i Uppsala 1905 och rektor vid seminariet i Uppsala 1915, vilken befattning han innehade, ända tills han avgick med pension. Bland de skrifter han utgivit märkas hans doktorsavhandling "Nuckömålet", vidare Svensk språklära, Svensk språkhistoria och Svensk ljudlära.

Gideon Danell kom första gången till Estlands svenskbygd som student i början av seklet. Han hade genom Jakob Blees fått intresset väckt för den svenska bosättningen på andra sidan Östersjön. Det blev framför allt Rickul och Nuckö, dessa orters folk, språk och kultur som han skulle ägna sin forskargärning. Först kom då "Nuckömålet", en gedigen avhandling om det centrala estlandssvenska målets ljudlära och byggnad med en samling textstycken, ordspråk, gåtor m. m. Dessutom har han skrivit ett stort antal artiklar och uppsatser om estlandssvenskarna för olika publikationer. Ännu vid 75 års ålder är rektor Danell ivrigt sysselsatt med forskningsarbete. Hans största verk "Ordbok över Nuckömålet" föreligger nu i manuskript och skall inom den allra närmaste tiden tryckas.

Genom Gideon Danell har estlandssvenskarnas främsta folkmål bevarats för eftervärlden. Han har utarbetat ljudlära, formlära och satslära för nuckömålet samt upptecknat ett stort antal texter och nu slutligen samlat dess ordsfatt med tillägg av rikhaltiga kulturhistoriska uppgifter.

Estlandssvenskarna tacka av hjärtat rektor Danell för det verk han utfört och önska honom ännu många år av vetenskaplig gärning.

I. Fagræus 70 år

F. d. generalkonsul I. Fagræus fyllde den 17 september 70 år. Han började efter studentexamen sin bana inom huvudstadens förvaltning och hade hunnit till hamnkamrer — den förste innehavaren av denna befattning — då han kastade sig in i industrilivet. Fagræus tillhörde styrelsen för Skånska Cement då han utsågs till verkställande direktör i Arbetarringens Bank och när denna inrättning gick upp i Köpmansbanken fick han motsvarande befattning där. Hans intresse för och erfarenhet om byggnadsmaterial förde

honom till ordförandeskapet i Karta & Oaxens Kalkbruk och i AB Kalk. Som Estlands generalkonsul under 16 år och i Svensk-Estniska föreningen har Fagræus verksamt bidragit till att stärka förbindelserna mellan vårt land och Estland, inte minst på det kulturella området. Han har medverkat till bildandet av svenska gymnasiet i Hapsal och arbetat för svenska folkhögskolan i Birkas och för turisttrafiken mellan de båda länderna. Den mångsidigt verkande mannen sitter vidare i styrelsen för Stockholmsavdelningen av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet och i Svenska kyrkans sjömansvårds styrelses baltiska utskott. —*hn.*

ÖVERSIKT

över antalet personer som erhållit svenskt medborgarskap.

Genom kommitténs för estlandssvenskarna försorg ha till den 30 september 1948 2.616 ansökningshandlingar, omfattande 5.836 personer, inlämnats till Kungl. Maj:t för erhållande av svenskt medborgarskap. Hittills ha 2.234 ansökningshandlingar beviljats och därigenom ha 5.158 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap. 145 ansökningar gällande 319 personer ha icke beviljats. För närvarande äro således 237 ansökningshandlingar berörande 359 estlandssvenskar föremål för myndigheternas prövning.

Estlandssvenskarna, uppdelade efter gamla bosättningsområden, ha inlämnat och erhållit svenskt medborgarskap enligt följande:

	Antal personer för vilka ansökan om svenskt medborgarskap inlämnats.	Antal personer vilka hittills erhållit svenskt medborgarskap.
Ormsö	1.913	1.691
Rikull	1.407	1.285
Nuckö	1.077	1.038
Rågö	226	220
Runö	237	205
Nargö	123	118
Reval	400	262
Odinsholm	63	61
Vippal	130	99
Korkis	76	57
Hapsal	65	56
Övr. Estland ..	113	66
Gammalsvenskby	6	—
	5.836	5.158

Utom ovannämnda 5.158 personer ha under tiden ytterligare 58 estlandssvenskor erhållit svenskt medborgarskap genom giftermål med svenska medborgare. Av dessa ha 43 estlandssvenskor ingått äktenskap med rikssvenskar och 15 estlandssvenskor med estlandssvenskar, vilka redan före giftermålet varit upptagna såsom svenska medborgare.

"Kryssaren Varjag", en film med motiv från rysk-japanska kriget 1905. Från filmduken hörs brusets av Stilla havets böljor kring skeppets bog och blandar sig sällsamt med dånet från Östersjöns dyningar, som rullar in mot stranden helt nära den plats där Vormsös första kollektivbrukare samlats för att vila ut efter dagens sysslor.

A. Krumin.

Runödagen på Singö i våras

"I dag var det precis som hemma i kyrkan på Runö!" Dessa ord mötte den siste Runö-prästen, pastor Johan Ringsgård från Gävle, då han efter högmässan i Singö kyrka annandagpingst hälsade på dem av sina forna församlingsbor, som sedan ett par år varit bosatta på Singö. Inte mindre glad och hjärtlig var stämningen, då man en stund senare satt bänkad kring kaffeborden i församlingshuset, även om ögonen då och då ville tåras, när de gamla sångerna sjöngs och när pastor Ringsgård berättade minnen från den tid, då kyrkan på Runö blev en kyrka under korset och präst och församling svetsades samman under trycket av gemensamma svåra öden.

Runö-dagen röntes också hög uppskattning av de deltagande singöborna. Intresset stod på helspänn, då pastor Ringsgård tecknade den politiska bakgrunden till öbefolkningens evakuering. Men dagen var givetvis först och sist runöbornas. Såsom sådan hade den säkert också sin betydelse för stärkande och fördjupande av gemenskapen mellan dem, som så obarmhärtigt ryckts bort från den ö, där de sedan århundraden haft sin boplats och en gammal fin kristen kultur på evangelisk-luthersk grund obruten levat kvar. Kanske skall det visa sig att det som höll samman där också skall kunna hålla samman här.

P. R.

RUNÖMINNEN

av folkskollärare A. Samberg

Här följer avslutningen på den serie Runöminnen, som inleddes förra året. Red.

Vid svårare sjukdomsfall fick man söka läkarhjälp i Arensburg, Pernau eller Riga. Förr fanns det ju inga motorbåtar, och ibland kunde det då hända, att man på resa till sjukhus eller läkare fick dröja länge på havet, innan man hann fram. Och oftast kom man då fram för sent. Läkaren kunde endast konstatera, att sjukdomen hade tagit en elakartad vändning (jag tänker främst på fall av blodförgiftning).

En gång hände sig, att en svensk konstnär, fröken af Cullberg, reste till Runö ifrån Sverige. Hon kom dit för att måla porträtt. Detta var våren 1928. Samtidigt hade på Runö rasat en difteriepidemi. Tre runöbor hade redan dött i denna sjukdom. — Fröken af Cullberg skötte de sjuka så gott hon kunde. Estniska sjukvårdsmyndigheter underrättades om förhållandena. Med flyg skickades en fältskär från Reval ut till ön. Men denne stannade där blott tillfälligt. Emellertid gjordes det nu så småningom slag i sjukvårdsfrågan. Hösten samma år hade fröken af

Familjenytt

LYSNING

Ingenjör

BÖRJE LENNART MARTINSSON

och

LEIDA BRANDT

Kullåkra.

Nuckö.

Stockholm den 15 aug. 1948.

FÖRLOVNING:

I Stockholm, pingsten 1948 mellan ingenjör *Stig Carlström* och *Sigrid Notman* från Ormsö.

På Gotland den 23 juni 1948 mellan *Algot Sedman* från Nuckö och *Gerd Stenström* från Stenkyrka, Gotland.

I Stockholm den 3 juli 1948 mellan civilekonom *Olof Wiström* från Stockholm och *Karin Nyman* från Nuckö.

I Stockholm den 10 juli 1948 mellan *Rolf Brick* från Stockholm och *Hulda Timmerman* från Nuckö.

I Råsunda den 28 augusti 1948 mellan *Åke Eriksson* från Malung och *Ingrid Grönberg* från Nuckö.

Cullberg rest till Stockholm och där besökt generalsekreterare dr. Handen vid Svenska Kyrkans Sjömansvårdsstyrelse och där yttrat: "Så sant det finns Kristi kärleks- och barmhärtighetsverksamhet på jorden, så bör det också finnas sjukstuga på Runö med en där stationerad svensk sjuksköterska". Dessa ord hade åsyftad verkan, men det dröjde ännu flera år, innan sjukvårdsarbetet här kom i gång. Det var Diakonissanstalten i Stockholm som hade beslutat sig för att sända en sjuksköterska till Runö. Diakonissan syster Jenny Larsson var den första. Hon tjänstgjorde på Runö 1934—1937. Syster Anna Olin tjänstgjorde där 1938 och syster Sylvia Oscarsson innehade tjänsten där år 1939. Under åren 1942 och 1943 sköttes sjukvården på Runö av syster Emma Johansson.

I hygieniskt avseende hade systemen här att utföra ett drygt upplysningsarbete. Runö hade fått sin sjukstuga och sin syster, "sistro". Runöborna uppskattade mycket hennes hjälp och anlita- de även hennes råd och bistånd till det yttersta. Oftast fick hon gripa in om sommaren, emedan de flesta smärre olycksfallen inträffade vid denna årstid. Man råkade hugga eller såga sig i foten eller i handen, man hade kanske fallit över lien eller fått en krok i fingret. Möjligen hade man eller tyckte man sig ha andra krämpor, och då skulle man till "sistro". "Sistro" och runöborna voro goda vänner.

I Köping den 28 augusti 1948 mellan civilekonom *Tore Arnold* från Köping och *Ellen Lindström* från Ormsö.

VIGSEL:

I Öregrund den 23 juni 1946 mellan *Valter Erkas* från Odensholm och *Anna Margareta Eriksson* från Öregrund. Vigseln förrättades av pastor Lundegård.

Västerljungs församling den 28 mars 1948 mellan *Lars Nordbäck* från Ormsö och f. d. estnische medb. *Laine Teras* från Asuküla.

I Stockholm den 10 april 1948 mellan ingenjör *Manfred Vesterblom* från Nuckö och *Ellen Ingeborg Strandberg* från Reval.

I Stockholm den 19 juni 1948 mellan *Algot Friberg* från Ormsö och *Naima Klaman* från Korkis.

I Hässelby villastad den 24 juli 1948 mellan *Johannes Peterberg* från Ormsö och *Elfrida Maria Lindblom* från Ormsö. Vigseln förrättades av v. komminister Dahl.

I Lidingö församling den 1 augusti 1948 mellan *Johannes Bogberg (Mäesalu)* från Ormsö och *Berit Margareta Lund* från Askersund. Vigseln förrättades av kyrkoherde Gullholmer.

I Härnösand den 7 augusti 1948 mellan assistent *Erik Rune Söderberg* från Kramfors och folkskollärarinnan fru *Elisabeth Wendelin*, född Nyman, från Reval.

I Sundbyberg den 28 augusti 1948 mellan *Alvar Martinson* från Reval och f. d. estniska medborgaren *Vaike Virve Ilme* från Reval. Vigseln förrättades av kyrkoherde Karl E. Rhodin.

I Bromma kyrka, Stockholm, den 18 september 1948 mellan ingenjör *Johan Wallin* från Ormsö och *Maria Nyholm* från Ormsö.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 9 oktober 1948 mellan *Ivar Weideskog* från Hultsfred och *Elvira Engdahl* från Ormsö.

I Stockholm mellan *August Fredrik Kühn* från Reval och f. d. estniska medb. *Ellen Kristian*.

Mellan rikssv. *Gustaf Elis Gustafsson* och *Greta Mühlberg* från Rikull.

Mellan rikssv. *Petrus Johannes Rydberg* och *Hilja Strickman* från Korkis.

Mellan rikssv. *Karl Otto Pettersson* och *Hilda Söderlund* från Ormsö.

FÖDDA:

Monika, född den 11 juli 1948 i Stockholm, dotter till *Helmi Johanna* och *Eduard Meristo* från Reval.

Marianne, född den 31 juli 1948 i Södertälje, dotter till *Hilda Ojaste*, född Lindström, och *Voldemar Ojaste* från Nuckö.

Karl Oskar, född den 23 juli 1948 i Stockholm, son till *Irene Pella*, född Lindgren, och *Oskar Alfred Pella* från Korkis.

Kalev, född den 19 mars 1948 i Eskilstuna, son till *Agda Ellen Pärnaste*, född Antsvee, och *Robert Pärnaste* från Nuckö.

Lennart Valentin, född den 6 maj 1948 i Eskilstuna, son till *Edla Agneta Alun*, född Fahrman, och *Arvid Alun* från Nuckö.

Olof Gunnar, född den 11 augusti 1948 i Edsluthall, Morlanda, son till *Margaretha* född Kärroman och pastor *Ivar Pöhl* från Reval.

DÖDA:

Fredrik Berensson, född den 11 januari 1898 på Runö, avled den 16 juni 1948 på Singö.

Fru *Elvine Lambot*, född Lillevors den 14 maj 1886 på Vrangelsholm, avled den 23 april 1948 på Singö.

Mats Blomberg, född den 20 augusti 1882 i Rikull, avled den 18 juli 1948.

Änkefru *Johanna Korvet*, född Johansson den 7 mars 1857 i Gamla Karleby, Finland, avled den 11 juli 1948 i Rimbo.

Fru *Helene Bruus*, född den 3 januari 1894 på Nuckö, avled den 8 augusti 1948 i Borås.

Johan Blomman, född den 23 mars 1895 på Ormsö, avled den 20 juli 1948 i Eskilstuna.

Änkefru *Mari Ringberg*, född Borrman den 30 oktober 1867 i Rikull, avled den 20 juli 1948 i Svalöv.

Lena Tegelberg, född den 8 mars 1879 i Rikull, avled den 15 juli 1948 i Tofta.

Johan Nordsten, född den 25 maj 1866 på Ormsö, avled den 19 augusti 1948 på Ramsö.

Änkefru *Kerstin Klingberg*, född Thomsson den 24 augusti 1870 i Rikull, avled den 23 september 1948 i Stockholm.

Änkefru *Katarina Fällman*, född Ahlström den 19 september 1865 på Ormsö, avled den 11 september 1948 på Gotland.

Fru *Lena Tegelberg*, född Lindström den 13 december 1882 i Rikull, avled den 1 augusti 1948 i Stockholm.

Min älskade Make
Vår käre Far och Morfar

Johan Blomman

född 25/9 1878 på Ormsö,
död 1/9 1948 på Fredrikslund, Upsala.

Djupt sörjd och saknad av oss.

Agneta Blomman.

Maria.

*Katarina och Hans
Alida och Alrik.*

Jag kommer av ett brusand' hav
på rätta glädjestranden.
Min kropp han lägges ned i grav,
men Gud upptager anden.
Ur mörker kommer jag till ljus,
från armod till Guds rika hus,
från oro till god vila.

Ankefru *Agneta Svahn*, född Lundkvist den 1 augusti 1867 på Ormsö, avled den 13 augusti 1948 i Stockholm.

Axel Fridolf Söderkvist, född den 18 mars 1925 på Ormsö, avled den 27 augusti 1948 i Eskilstuna.

Eduard Kvellsten, född den 21 april 1886 i Kuu-salu, avled den 24 augusti 1948 på Gotland.

Edith Reinwaldt, född den 15 maj 1883 i Reval, avled den 21 september 1948 i Drevviken.

Johan Blomman, född den 25 september 1878 på Ormsö, avled den 5 september 1948 i Alsike.

Ankefru *Johanna Grönlund*, född Gitog den 26 januari 1879 på Rågö, avled den 21 september 1948 i Älgviken.

Fru *Klara Vilhelmine Rosen*, född Berg den 14 maj 1871 på Nargö, avled den 23 mars 1948 i Arholma.

Majlis Ingeborg Okerblad, född den 26 juli 1921 i Rikull, avled den 9 augusti 1948 i Uppsala.

Irja Östergrön, född den 18 augusti 1864 på Stora Rågö, avled den 29 september 1948 i Fågelsta.

Min älskade Make

Mats Blomberg

född den 20 aug. 1882

död den 18 juli 1948,

insomnade lugnt och stilla i sitt hem.

Djupt sörjd och innerligt saknad av

MAKA,

*Barn och Barnbarn
samt släkt och vänner.*

Aldrig kommer vi att glömma
vad Du gjort i gången tid,
Tack för all Din omsorg ömma,
vila nu i frid.

Vår kära Mor,
Farmor och Mormor

Katarina Fällman

— född Ahlström —

har lugnt och stilla avlidit i sitt hem.
Född den 19 september 1865 på Ormsö,
avled den 11 september 1948 på Gotland.
Djupt sörjd och saknad av

BARN,

*Barnbarn och Barnbarnsbarn
samt släktingar och vänner.*

Så Din strid Du kämpat ut,
Kron, och palmer får till slut.
Genom Jordan bärgad väl,
änglar burit hem Din själ.

Vår kära Mor,
Farmor, mormor och mormorsmor

Agneta Svahn

— f. Lundkvist —

Född den 1 augusti 1867 på Ormsö,
Avled den 13 augusti 1948 i Stockholm.

Djupt sörjd och saknad, men i ljusaste
minne bevarad av oss

*Barn, Barnbarn och Barnbarnsbarn
släkt och vänner.*

Moder, Du som slutat striden
Och till vila nu lagts ner,
Nu Du funnit har den friden,
som ej denna världen ger.
Allt bekymmer, sorg och smärta
som Dig följt på livets stig
Och som sårat har Ditt hjärta
är för evigt skilt från Dig.

Min älskade Maka,
vår kära Mor, Mormor och Farmor

Lena Tegelberg

— född Lindström —

född den 13/12 1882 i Rikull,
avled den 1/8 1948 i Stockholm.

Djupt sörjd och saknad, men i ljust
och tacksamt minne bevarad av oss

MAKE,

*Barn och Barnbarn
samt syskon och många vänner.*

Lycklig Mor som nu fått sluta
ifrån livets kamp och strid
och Ditt trötta huvud luta
i en stilla härlig frid.

Min älskade Maka
Vår kära Mor

Helene Bruus

född den 3/1 1894 på Nuckö
avled den 8/8 1948 i Borås.

Sörjes av
Make, Barn, Barnbarn.

Den gyllne kronan, den vita skruden
och bröllopsglädjen på Sions höjd,
de skola skänkas den kära bruden.
Nog har Du skäl då att vara nöjd.

Min kära syster

Lena Tegelberg

född den 8 mars 1879 i Rikull,
avled den 15 juli 1948 i Tofta.

Djupt sörjd och saknad av
*Broder,
Syskonbarn och Syskonbarnsbarn.*

När jag en gång i himlen står,
Min glädje då skall bli
Att sjunga evigheten lång
Om nåden full och fri.

Min käre Make
Vår Far och Broder

Johan Blomman

född den 23/3 1895
avled den 20/7 1948
på Eskilstuna lasarett.

Sörjd av
*Maka,
Barn och Syskon.*

Så tag nu mina händer och led du mig
Att saligt hem jag länder, o Gud, till Dig,
Ditt barn i nåd ledsaga, min väg är svår:
Jag vill ett steg ej taga, där Du ej går.

Jordfästningen ägde rum söndagen den 25
juli i gravkapellet på Eskilstuna nya kyrko-
gård.

Vår kära Far, Farfar och Morfar

Johan Nordsten

Född den 25/5 1866 på Ormsö
Avled den 19/8 1948 på Ramsö.

Innerligt sörjd och saknad av
*Maka,
Barn, Barnbarn och Barnbarnsbarn
samt släkt och vänner.*

Alltid så lugn och stilla, tålig och god du var.
Så skall vi alltid dig minnas,
Käraste Far, vila i frid.

Vår kära Mor och Farmor

Mari Ringberg

— f. Borrman —

Född den 30 oktober 1867 i Rikull
Död den 20 juli 1948 i Svalöv.

Djupt sörjd och saknad av
*Barn och Barnbarn
samt Syskon och övrig släkt.*

Sv. Ps. 579: 1.

Vår älskade Mor,
Farmor och Mormor
Ankefru

Kerstin Klingberg

— f. Thomsson —

född den 24 aug. 1870 i Rikull,
avled den 23 sept. 1948 i Stockholm.

Djupt sörjd och saknad av
*Barn, Barnbarn, Barnbarnsbarn
samt syskon, släkt och många vänner.*

Stilla och tålig har Du varit i livet,
Stilla och tyst ifrån oss Du gick.
Tack, lilla Mor, för allt Du har givit,
Vackert och ljusst skall Ditt minne förbli.